

دانستی‌های لازم

در باره عرفان و وحدت وجود

نویسنده : دکتر بصیر کامجو

اپریل 2024 میلادی

آموزه های عرفانی و وحدت وجود تبیین ای از باورهای هستی شناسی آیین زروانی ، مهرپرستی ، زرتشتی و آیین مانوی بوده ، که پسانها در بستر اسلام همچو یک مشی شناخت، رشد و تکامل یافته است.

آموزش عرفانی و وحدت وجود به دنبال شناخت راستی و راز هستی و رسیدن به قرب الهی از راه تجربه و شهود درونی است . عارفان بر این باورند که وراى براهین و علوم عقلی، راستینه نهفته است که تنها با سیر و سلوک و تهذیب نفس می‌توان به آن دست یافت.

وحدت وجود یکی از مهم‌ترین آموزه‌های عرفان که به یگانگی و یکی‌بودن راستینه هستی با خداوند اشاره دارد. بر اساس این آموزه، تنها وجود حقیقی، وجود خداوند است و همه موجودات دیگر، جلوه‌ها و تجلیات او هستند.

مفاهیم اساسی در وحدت وجود ، بقرار ذیل اند :

- **حقیقت** یا ذات ، وجود یگانه‌ای است که خداوند است.
- **نماد** ، سمبل هر چیزی است که حقیقت را در خود آشکار می‌کند. همه موجودات هستی، نماد یا جلوه گاه خداوند هستند.
- **تجلی**، نحوه آشکار شدن حقیقت در نشانه‌ها و نمودها است.
- **فزونی**، سوری و نسبی است و در راستی، هیچ فزونی ای در هستی وجود ندارد.
- **وحدت**، راستی هستی است و همه موجودات در حقیقت یکی هستند.

منازل سیر و سلوک در عرفان :

- **سلوک**، پیمودن راهی است که سالک را به حقیقت (راستینگی) می‌رساند.
- **مجاهده**، تلاش و مبارزه با نفس اماره یا تمایلات نفسانی انسان که او را به سوی گناه و شر سوق می‌دهند، اشاره دارد .
- این تمایلات ریشه در غرایز و شهوات انسان دارند و می‌توانند شامل موارد زیر باشند :
- شهوت** ، **خشم** و **کینه** ، **رشک** و **ورزی** ، **کبر** و **خودبزرگ بینی** ، **آزو زیاده خواهی** ، **مراقبه**، **توجه و تمرکز بر نفس** ، **مناجات**، **راز و نیاز با خداوند** ، **ذکرو شهود**، دریافت حقیقت با چشم دل است.

مفاهیم وابسته با وحدت وجود:

- 1 - توحید، یگانه دانستن خداوند ،
- 2 - فناء فی الله، نابود شدن سالک در ذات حق ،
- 3 - بقاء بالله، باقی بودن سالک به وسیله خداوند ،
- 4 - حلول، به معنای حلول خداوند در موجودات نیست، بلکه به مفهوم تجلی خداوند در آنها است،
- 5 - همبستگی، به مفهوم یکی شدن سالک با خداوند نیست، بلکه به مفهوم یگانگی حقیقت وجود سالک با خداوند است.

کارای وحدت وجود:

- 1 - آموزه وحدت وجود، مبنای اخلاقی ژرفی را ارائه می‌دهد که بر پایه دلدادگی به خداوند و مخلوقات او استوار است.
- 2 - وحدت وجود، الهام‌بخش بسیاری از کارکرد های هنری و ادبی در جهان و بویژه اسلام بوده است.
- 3 - وحدت وجود، گفتمان‌های ژرف را در مورد ماهیت هستی، خداوند و انسان پیشکش می‌کند.